

Redengevende omschrijving met waardestelling
Langgevelboerderij Voortweg 25 te Uden
Gemeente Maashorst

Objectgegevens

Adres : Voortweg 25
Postcode : 5406 VG
Plaats : Uden
Kadastraal : gemeente Uden, R 1082 en 1083
Oorspronkelijke functie : Langgevelboerderij
Huidige functie : Woonboerderij
Bouwjaar : 1932

Algemeen

Bezoekdatum : 13 april 2023
Auteur : Ing. Anke Thijssen MA
Redactie : Karlijn Kersten MA MSc
Rapportagedatum : 17 april 2023

Monumentenhuis Brabant B.V.
Markt 9
4931 BR Geertruidenberg
www.monumentenhuisbrabant.nl
T. 0162-511833
E. info@monumentenhuisbrabant.nl

Monumentenhuis Brabant B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inleiding

Deze beschrijving dient om de cultuurhistorische waarden van de langgevelboerderij aan Voortweg 25 te Uden vast te stellen. In de beschrijving worden de gevels met de klok mee beschreven, beginnend bij de voorgevel. De afzonderlijke gevels worden van links naar rechts beschreven. Met de voorgevel van de langgevelboerderij wordt de lange gevel evenwijdig aan de Voortweg bedoeld. Dit is de noordoostgevel.

Situering, geschiedenis en hoofdvorm

De voormalige gemeente Uden, sinds 2022 gemeente Maashorst, is gelegen in het noordoosten van de provincie Noord-Brabant aan de Peelrand. Ten noordoosten ligt Veghel, ten zuidoosten Oss en ten westen is de A50 gelegen. De Voortweg loopt vanaf de A50 in oostelijke richting. Uden werd voor het eerst vermeldt in 1190 als Uthen. Dit kan afgeleid worden van het woord uthwo, wat ochtenglören of morgenwei betekent.¹ Uden vormde samen met Herpen het Land van Herpen in de middeleeuwen. Vanaf de veertiende eeuw werd de heerlijkheid Uden bestuurd door het Land van Ravenstein. Uden kreeg, doordat het Land van Ravenstein werd opgenomen in het Koninkrijk der Nederlanden, te maken met een economische achteruitgang en een algemene landbouwcrisis in combinatie met arme zandgrond. In het begin van de twintigste eeuw werd er daarom gestart met de heide-ontginningen van de Peel, werd er een stoomzuivelfabriek opgericht en het Gemeentelijk Elektriciteitsbedrijf Uden werd in 1916 geplaatst.²

¹ 'Uden in vogelvlucht'. BHIC. [Bhic.nl/ontdekken/verhalen/uden-in-vogelvlucht](https://bhic.nl/ontdekken/verhalen/uden-in-vogelvlucht).

² 'Uden'. *Uden.nu Uden toen*. <https://www.uden.nu/udentoen.html>

De rode pijl wijst Voortweg 25 te Uden aan. Bron: Google Maps.

De rode pijl wijst Voortweg 25 te Uden aan. Bron: Google Maps.

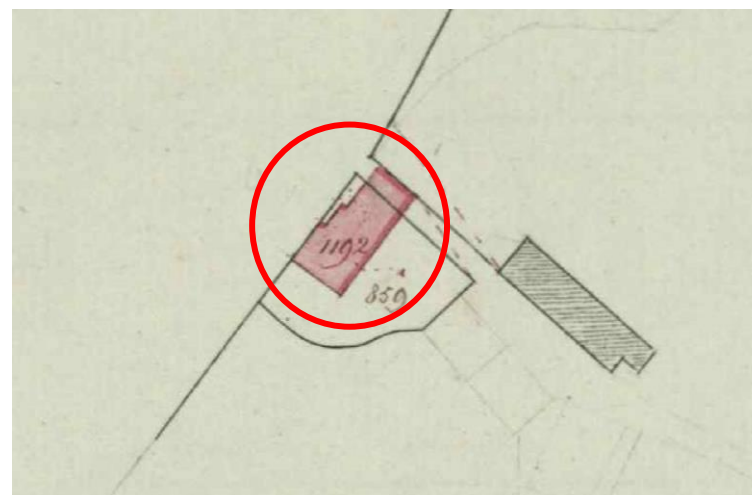

Monumentenhuis Brabant b.v.

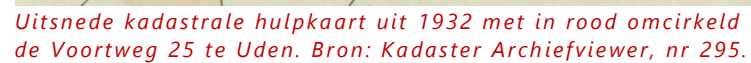
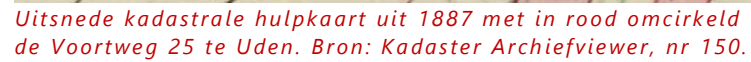
Tussen 1811 en 1832 wordt Nederland kadastraal ingemeten en ingetekend. Deze kaarten heten Kadastrale Minuutplannen. De in het rapport beschreven locatie en omliggende gebied wordt tussen 1811 en 1832 ingetekend. Het Kadastraal Minuutplan laat op de locatie van de huidige langgevelboerderij nog geen bebouwing zien. Op de kadastrale hulpkaart uit 1856 wordt op deze locatie voor het eerst bebouwing ingetekend. Uit de volgende kadastrale hulpkaart blijkt dat in 1887 de bebouwing volledig is aangepast of gewijzigd is opgetrokken. Volgens overlevering is deze bebouwing afgebrand waarna in 1932 de huidige boerderij gebouwd werd. De kadastrale hulpkaart uit 1932 bevestigt de bouw van de langgevelboerderij aan de Voortweg 25 te Uden. Uit de kadastrale hulpkaart van 1961 blijkt dat de contouren van de boerderij ongewijzigd blijven. De kadastrale hulpkaart uit 2022 laat zien dat de contouren van de boerderij wederom ongewijzigd blijven, maar dat het perceel is gesplitst.

Kadastraal Minuutplan 1811-1832, gemeente Uden, sectie B, blad 05 met rood omcirkeld de locatie van Voortweg 25 te Uden. Bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl.

Uitsnede kadastrale hulpkaart uit 1856 met in rood omcirkeld de Voortweg 25 te Uden. Bron: Kadaster Archiefviewer, nr 54.

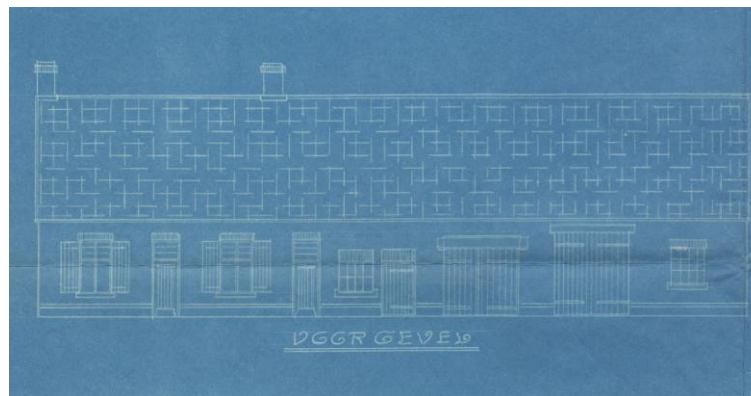
De langgevelboerderij is opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond met links het oorspronkelijke bedrijfsdeel en rechts het woondeel. De langgevelboerderij heeft een zadeldak gedekt met gesmoorde Tuiles du Nord. Aan de achterzijde is over bijna heel het bedrijfsdeel en een klein deel van het woondeel een uitbouw onder doorlopend lessenaarsdak aanwezig wederom gedekt met Tuiles du Nord. De gevels van de langgevelboerderij zijn opgebouwd uit rode handvorm baksteen in kruisverband met een cementhoudende voeg en hebben een trasraam. De rechterzijgevel en achtergevel van het woongedeelte zijn opgetrokken in halfsteens verband. Het rechter deel van de achtergevel van het woongedeelte is later opnieuw opgetrokken in rode baksteen in halfsteensverband. In de voor- en achterzijde van het woondeel bevinden zich twee later geplaatste dakvensters. De dakvensters zijn waarschijnlijk in het vierde kwart van de twintigste eeuw of het eerste kwart van de eenentwintigste eeuw geplaatst. In de voorgevel van het bedrijfsdeel bevinden zich twee doorstekende houten hooiluiken onder doorlopend lessenaarsdak.

De bouwtekening uit 1931 is gespiegeld uitgevoerd. Uit deze bouwtekening blijkt dat de indeling van het bedrijfsdeel is gewijzigd. De staldeuren en stalvensters zijn vermoedelijk verwijderd met het plaatsen van de betonvensters in het derde of vierde kwart van de twintigste eeuw. Betonvensters werden na de Tweede Wereldoorlog veel vuldig in boerderijen toegepast. Uit de bouwtekening uit 1931 blijkt ook dat de doorstekende hooiluiken in de voorgevel nog niet aanwezig zijn, deze zijn waarschijnlijk tegelijkertijd met het verwijderen van de staldeuren geplaatst. Ook blijkt uit deze tekening dat er oorspronkelijk een schoorsteen bij de rechterzijgevel en een schoorsteen ter plaatse van de

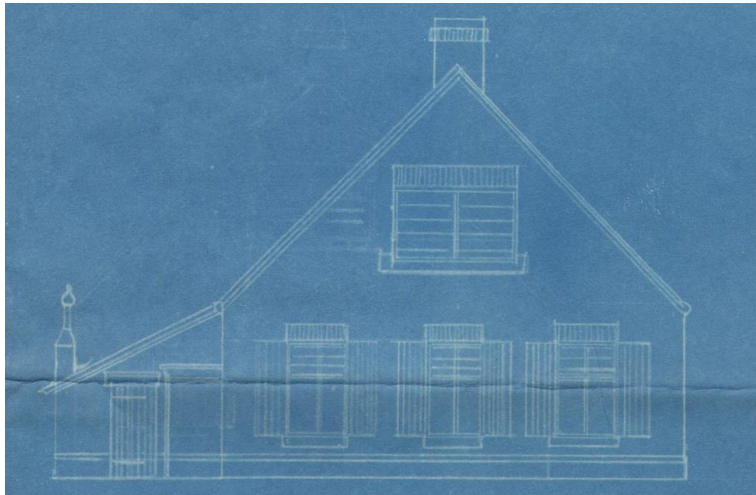
brandmuur aanwezig was. Ook zullen er vermoedelijk T-vensters in het woondeel hebben gezeten.

Uit vergunde bouwtekeningen van 1972 blijkt dat het achterste gedeelte van de aanbouw aan de achterzijde bij het woondeel getrokken wordt. Daarmee wordt er een stalvenster in de achtergevel verwijderd en komt er een toiletraam voor terug. Uit deze tekening blijkt ook dat het venster in keuken al aanwezig is. Dit venster is waarschijnlijk in het derde kwart van de twintigste eeuw vervangen.

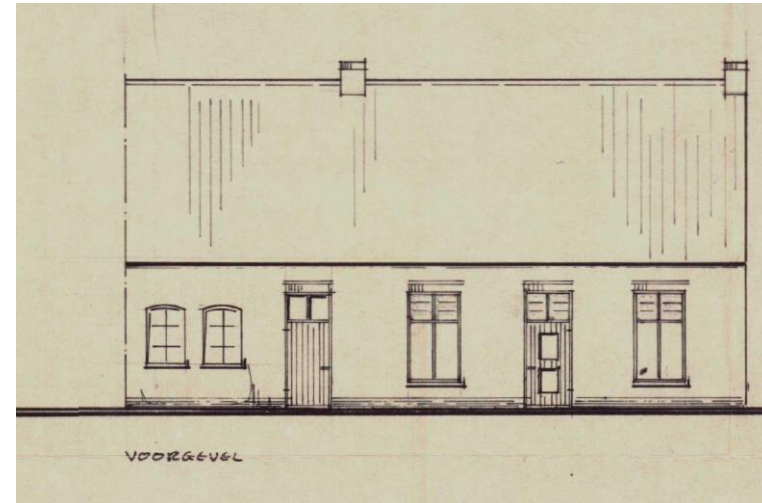
De vensters in de voor- en rechterzijgevel van het woondeel zijn in de eenentwintigste eeuw vervangen door kunststof vensters.

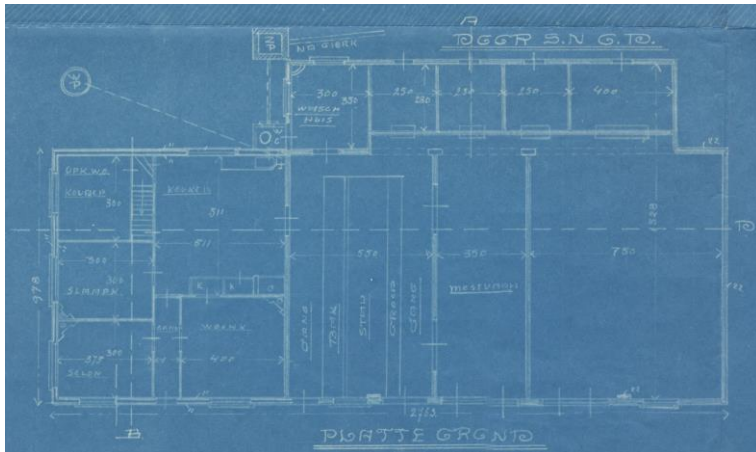
Bouwtekening voorgevel uit 1931. Bron: BHIC.

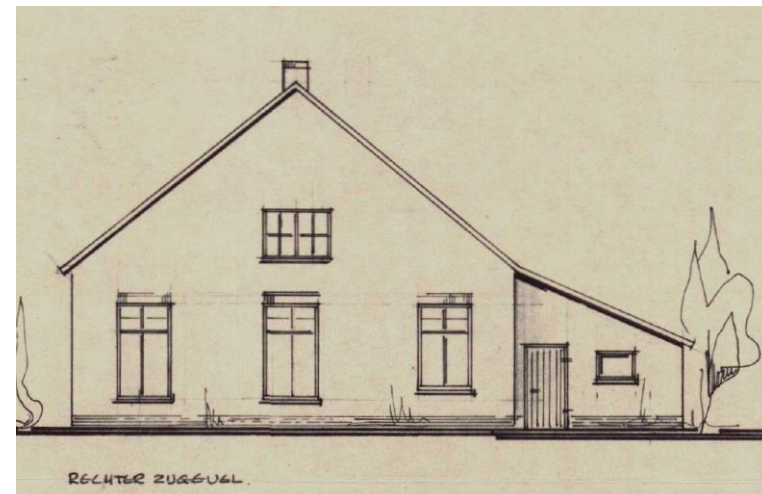
Bouwtekening eindgevel uit 1931. Bron: BHIC.

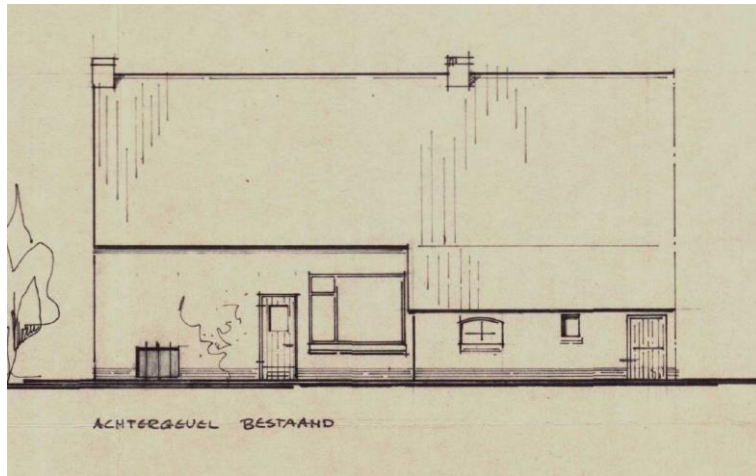
Bestaande situatie voorgevel uit 1972. Bron: BHIC.

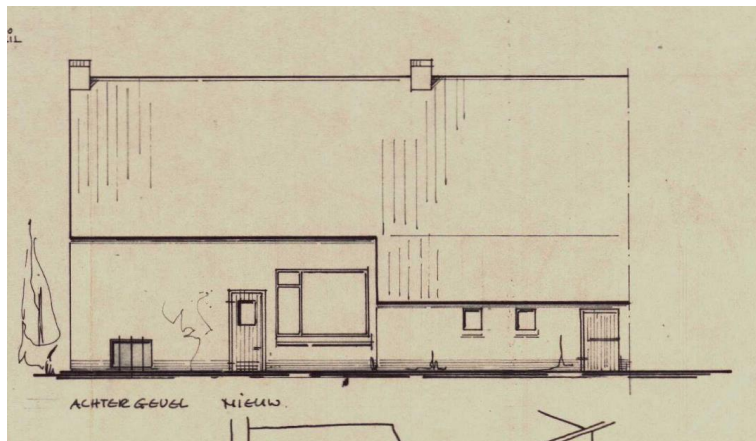
Bouwtekening plattegrond uit 1931. Bron: BHIC.

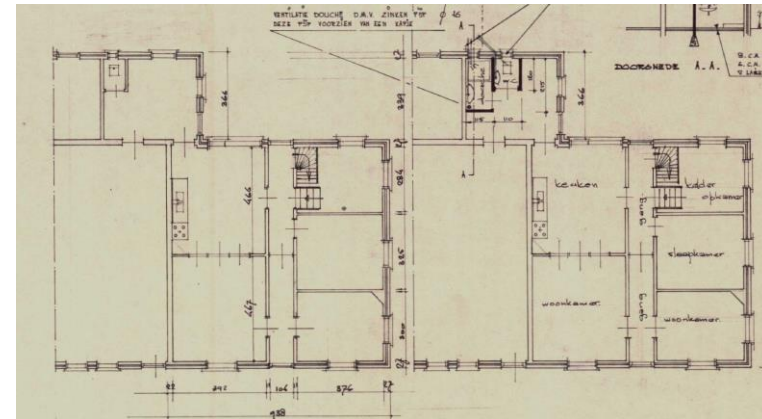
Bestaande situatie rechterzijgevel uit 1972. Bron: BHIC.

Bestaande situatie achtergevel bestaand uit 1972. Bron: BHIC.

Verbouwingstekening achtergevel nieuw uit 1972. Bron: BHIC.

Verbouwingstekening plattegrond links bestaand rechts nieuw uit 1972. Bron: BHIC.

Voortweg 25 te Uden.

Voorgevel (noordwestzijde)

In de voorgevel van het oorspronkelijke bedrijfsgedeelte bevinden zich, onder getoogde rollaag, vijf betonnen

vierruits stalvensters met een dichtgezette ventilatieopening en aan de onderzijde een bakstenen dorpel. Rondom de stalvensters zijn veel bouwsporen aanwezig waaruit kan worden afgeleid dat de huidige vensters later zijn aangebracht. Op locaties waar de toemalige staldeuren en vensters hebben gezeten is inboetwerk aanwezig. Onder het derde stalvenster is nog een duim aanwezig van de voormalige dubbele staldeur. Tussen het derde en vierde stalvenster bevindt zich onder betonlatei een later geplaatste houten staldeur aan gehengen en duimen. Eenzelfde staldeur bevindt zich na het vijfde stalvenster. Schuin boven de staldeuren bevinden zich de hooiluiken. De houten hooiluiken zijn bevestigd aan gehengen en duimen. In het metselwerk zijn bouwsporen aanwezig, waaruit ook blijkt dat de hooiluiken later zijn geplaatst. Vervolgens zijn er onder getoogde rollaag twee wederom later geplaatste en vernieuwde houten vierruits stalvensters met daaronder keramische raamdorpelstenen aanwezig.

De gevelindeling van het woongedeelte is oorspronkelijk. In de voorgevel van het woongedeelte bevinden zich een (gewijzigd) vernieuwde deur onder bovenlicht en twee kunststof vensters met bovenlicht met daaronder keramische raamdorpelstenen. Aan weerszijde bevinden zich later geplaatste schijnluiken. Tussen de twee vensters bevindt zich een (gewijzigd) vernieuwde voordeur onder bovenlicht met glas-in-lood. De openingen in het woondeel bevinden zich onder staande rollaag met daarboven uitkragende strekken in oranje metselwerk. Links van de voordeur bevindt zich een beeldje van Maria met kind aan de muur.

De voorgevel van zowel het bedrijfsgedeelte als het woongedeelte wordt beëindigd door uitkragend siermetselwerk en een zinken mastgoot. Vijf muurankers

verbinden de voorgevel van het bedrijfsdeel met de achterliggende constructie. In de voorgevel van het woondeel zijn vier sierlijke muurankers aanwezig.

Voorgevel.

Betonnen vierruits stalvensters met rood omcirkeld de bouwsporen.

Twee betonnen vierruits vensters.

Staldeuren onder betonlatei met twee betonnen vierruits vensters en twee later geplaatste hooiluiken. De rode pijl wijst het inboetwerk aan. Rood omcirkeld de bouwsporen rondom het hooiluik.

De rode pijl wijst inboetwerk aan en de duim van de voormalige staldeur.

Staldeur onder betonlatei met rechts de vernieuwde stalvensters.

Links het bedrijfsdeel rechts het woondeel.

Beeldje van Maria met kind in de gevel links van de voordeur.

Vorgevel vanaf de rechterzijde gezien.

Rechterzijde vorgevel woondeel.

Linkerzijgevel (noordoostzijde)

In de linkerzijgevel van de aanbouw aan de achterzijde bevindt zich onder getoogde rollaag een ijzeren zesruits stalvenster met bakstenen dorpel. De linkerzijgevel van de aanbouw wordt beëindigd door een smeerzoom.

In de linkerzijgevel bevinden zich op de begane grond twee later gerealiseerde en weer dichtgezette openingen. Rechts in de gevel bevindt zich onder getoogde rollaag een houten staldeur aan gehengen en duimen. Op de verdieping bevinden zich onder getoogde rollaag twee ijzeren stalvensters met betonnen dorpel. Het linkse venster heeft negen ruiten, het rechtse acht. In de top bevindt zich een rond vierruits ijzeren stalraam met rondom rollaag.

Vijf muurankers verbinden de linkerzijgevel met de achterliggende constructie.

De linkerzijgevel wordt beëindigd door uitkragend siermetselwerk met daarboven een smeerzoom.

Linkerzijde afhang staldeel.

Linkerzijgevel.

Later gerealiseerde en dichtgezette opening.

Venster verdieping linkerzijgevel.

Negenruits venster.

Schouderstuk linkerzijgevel.

Topgevel met vierruits rondvenster.

Achtergevel (zuidoostzijde)

In de achtergevel van het woongedeelte bevindt zich links onder rollaag een getralied houten keldervenster met betondorpel. Rechts in de gevel van het woondeel bevindt zich, onder rollaag en rolluik, een later geplaatst houten keukenvenster met daaronder keramische raamdorpelstenen. Rondom het venster, de rechterzijde van de achtergevel van het woondeel, is het metselwerk vernieuwd. Tegen de achtergevel van het woondeel is later een overkapping geplaatst. De achtergevel van het woondeel wordt beëindigd door een zinken bakgoot.

De achtergevel van het toenmalige bedrijfsdeel bezit veel inboetwerk. Links is een venster dichtgezet. Rechts hiervan bevinden zich twee waarschijnlijk later geplaatste kleine houten vensters met daaronder keramische raamdorpelstenen. Vervolgens wordt er een groot deel

van de achtergevel van het zicht onttrokken. In dit gedeelte van de aanbouw in de achtergevel bevinden zich onder getoogde rollaag drie ijzeren zesruits stalvensters met daaronder een bakstenen dorpel. Tussen het tweede en derde venster is een dichtgemetselde varkensdeur aanwezig. In dit gedeelte bevindt zich nog veel oorspronkelijk metselwerk.

Uiterst rechts in de achtergevel bevindt zich onder getoogde rollaag een houten staldeur aan gehengen en duimen.

De achtergevel van het bedrijfsdeel wordt beëindigd door een kort dakpannen overstek.

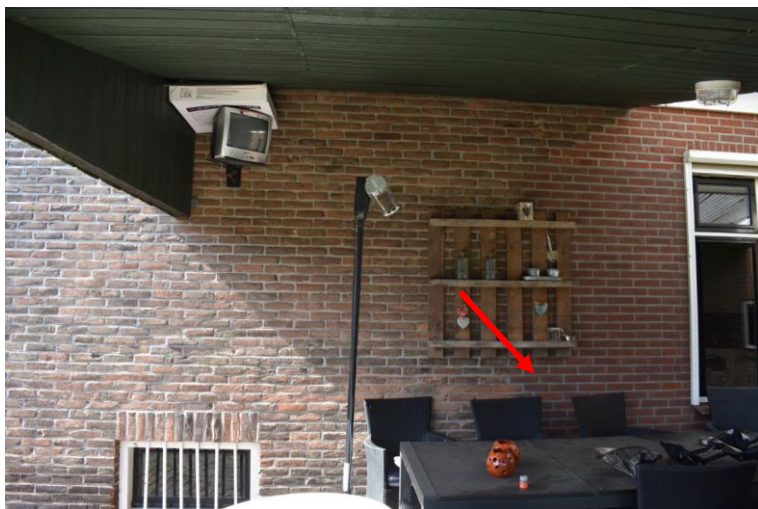
Woondeel achtergevel.

Keldervenster onder voormalige opkamer.

Gewijzigd keukenvenster.

De overgang in het metselwerk is met een rode pijl aangegeven.

Achtergevel bedrijfsdeel linkerzijde dichtgezet venster en inboetwerk.

Achtergevel bedrijfsdeel met twee houten vensters. De rode pijl wijst inboetwerk aan.

Achtergevel bedrijfsdeel met houten vensters.

Het woondeel uiterst links en het bedrijfsdeel rechts.

Achtergevel bedrijfsdeel wordt deels van het zicht onttrokken.

De rode pijl wijst een dichtgemetselde varkensdeur aan.

Achtergevel bedrijfsdeel met houten vensters.

Middelste stalvenster.

Rechterdeel achtergevel.

Rechterzijgevel (zuidwestzijde)

In de rechterzijgevel op de begane grond bevinden zich drie kunststof vensters met bovenlicht met daaronder keramische raamdorpelstenen. Op de verdieping bevindt zich een dubbel venster met donkere keramische raamdorpelstenen. De openingen bevinden zich onder staande rollaag met daarboven uitkragende strekken in oranje metselwerk. Aan weerszijde van alle openingen bevinden zich later geplaatste schijnluiken. In de top bevindt zich siermetselwerk in een ruitvorm. In de rechterzijgevel zijn ter plaatse van de verdiepingsvloer vier sierlijke muurankers aanwezig, verbinden de rechterzijgevel met de achterliggende constructie. De rechterzijgevel wordt beëindigd door uitkragend siermetselwerk en een smeerzoom.

De rechterzijgevel van de aanbouw aan de achterzijde is, waarschijnlijk in 1972, volledig opnieuw opgetrokken in rode baksteen halfsteens verband. Links bevindt zich onder rollaag een vernieuwde houten deur en rechts bevindt zich wederom onder rollaag een houten venster met daaronder keramische raamdorpelstenen.

Rechterzijgevel.

Rechterzijde rechterzijgevel.

Verdieping rechterzijgevel.

Detail kunststof kozijn.

Rechterzijgevel van de aanbouw oorspronkelijk bedrijfsdeel.

Interieur

De indeling en de interieurafwerking van het bedrijfs- en woondeel dateren, op de overgebleven constructieonderdelen na, uit het vierde kwart van de twintigste eeuw. Daarnaast zijn er nog latere aanpassingen in het eerste kwart van de eenentwintigste eeuw gedaan. De oorspronkelijke interieurindeling is beperkt te herkennen doordat onder andere een deel van het bedrijfsgedeelte bij het woondeel is getrokken (het deel achter de brandmuur). Achter de voordeur is de hal nog aanwezig, via de hal zijn een kamer links, een kamer rechts en de keuken recht vooruit te bereiken. De opkamer wand is verwijderd, enkel de verhoging van de opkamer is nog zichtbaar. Onder de opkamer is de kelder nog aanwezig. De verdieping is te bereiken door de trap die is verplaatst naar de hal. Op de verdieping bevinden zich drie slaapkamers en een badkamer.

Op de zolder van het woondeel is zichtbaar dat de twee houten schaarspanten nog aanwezig zijn. De onderdelen zijn bevestigd door middel van een bout- en moer verbinding. Op de zolder zijn de twee restanten van de schoorstenen nog zichtbaar.

Het bedrijfsdeel is voorzien van een later geplaatste betonnen vloer en een later geplaatste stalen vloerconstructie. Tevens is er later een betonstenen muur geplaatst die door de verdieping heen steekt evenwijdig aan de brandmuur. De verdieping is niet te betreden door valgevaar, maar is bestudeerd door een luik. Vier schaarspanten ondersteunen de houten gordingenkap. Volgens overlevering is het spant nabij de brandmuur later toegevoegd.

Hal woondeel.

Hal woondeel.

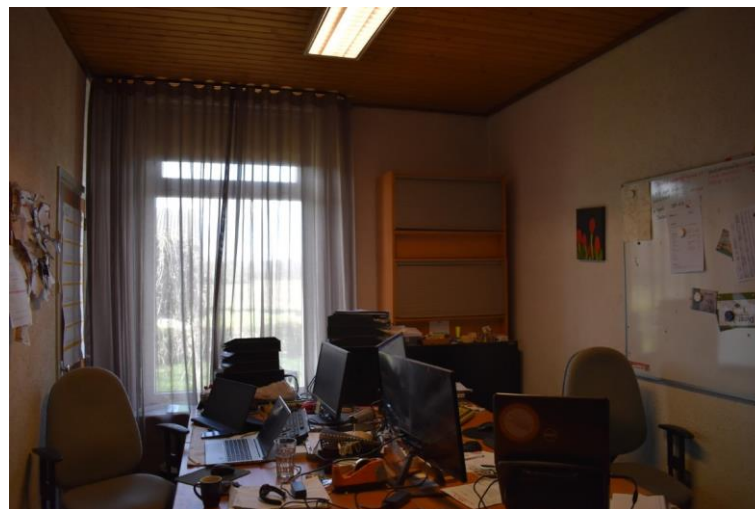
Ruimte achter oorspronkelijke brandmuur (links) en het bedrijfsdeel rechts.

Woonkamer met voormalige opkamer.

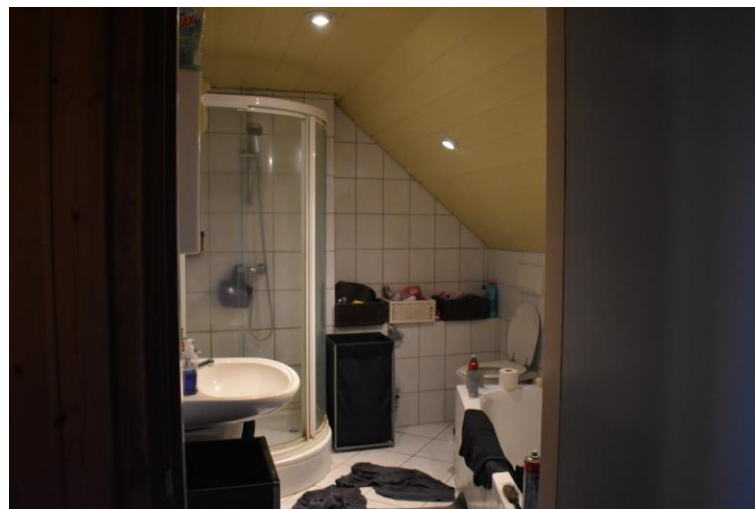
Woonkamer met links de rechterzijgevel en rechts de voorgevel.

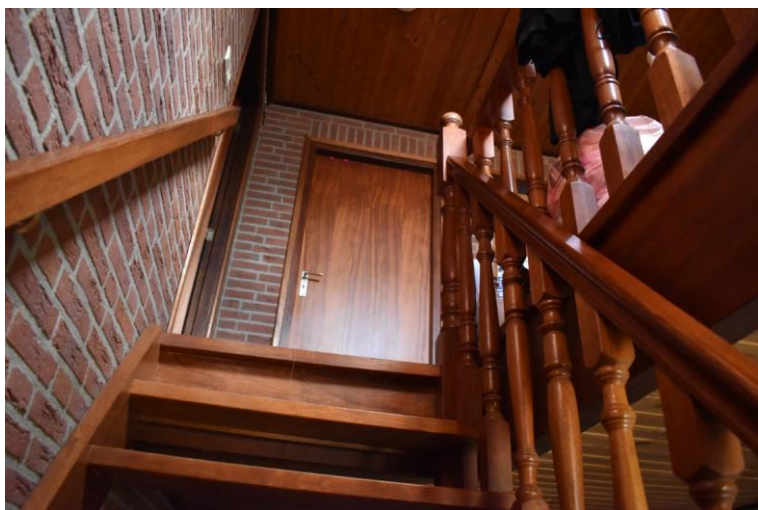
Kantoorruimte rechts van de hal.

Kelder.

Verdieping woondeel.

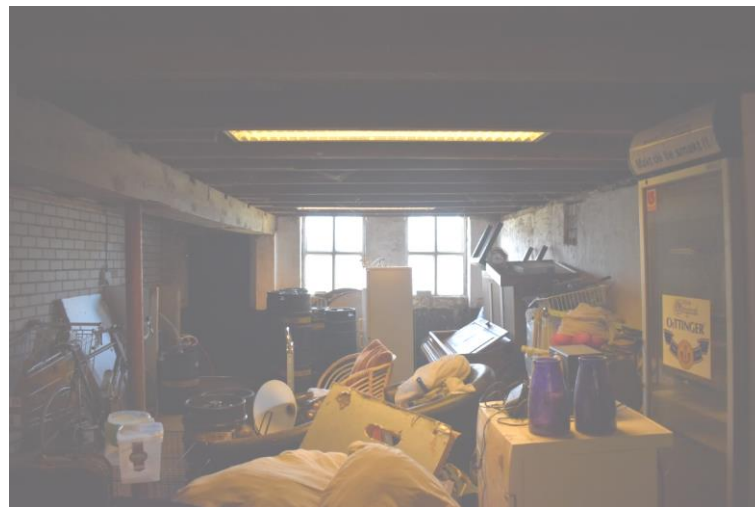
Verdieping woondeel.

Slaapkamer.

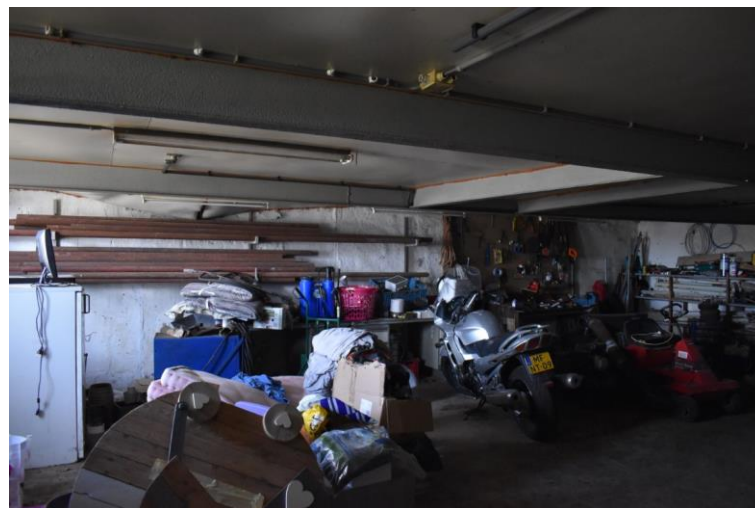
Houten constructie met boutverbinding woondeel.

Bedrijfsdeel richting voorgevel.

Restant van de oorspronkelijke schoorsteen.

Bedrijfsdeel met stalen vloerconstructie.

Bedrijfsdeel met silo.

Houten constructie met moerboutverbinding.

Brandmuur bedrijfsdeel.

Dakconstructie.

Waardering

Deze waardering is opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria voor de bouwkunst van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

De waardering heeft betrekking op de langgevelboerderij aan de Voortweg 25 te Uden.

Cultuurhistorische waarden

De langgevelboerderij aan de Voortweg 25 bezit cultuurhistorische waarde als uitdrukking van de sociaalhistorische en agrarische ontwikkeling van het buitengebied van Uden vanaf 1932.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

De boerderij is van enig architectuurhistorisch belang als voorbeeld van een langgevelboerderij in traditionele stijl. Er heeft een grote verbouwing plaatsgevonden in het derde of vierde kwart van de twintigste eeuw waarbij de indeling van de voorgevel van het bedrijfsdeel is gewijzigd. Dit doet afbreuk aan de architectuurhistorische waarde.

Situationele en ensemblewaarden

De boerderij heeft situationele waarde vanwege de ligging in het agrarische buitengebied van Uden. Daarnaast heeft de boerderij situationele waarde doordat er al sinds 1856 een boerderij aanwezig was op dezelfde locatie aan de nog bestaande wegenstructuur.

Gaafheid en herkenbaarheid

De hoofdvorm van de boerderij is herkenbaar gebleven. Door de verschillende verbouwingen zijn gedeeltes van het metselwerk, de gevelopeningen en invulling daarvan, de

constructie en de interieurindeling en afwerking aangetast. De oorspronkelijke functie en de tweedeling tussen het woon-en bedrijfsgedeelte zijn nog duidelijk afleesbaar. Tevens maken de later aangebracht betonvensters onderdeel uit van een belangrijke ontwikkeling in de bedrijfsvoering na de Tweede Wereldoorlog.

Zeldzaamheid

Gelet op de cultuurhistorische waarden, beperkte architectuurhistorische waarden en situationele waarden in relatie met de gaafheid en herkenbaarheid is er sprake van relatieve zeldzaamheid op lokaal niveau.